

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2000/25/EB nuostatos dėl traktorių, pateiktų rinkai pagal lankstumo schemą

(COM(2010) 607 galutinis – 2010/0301 (COD))

(2011/C 107/05)

Vienintelis pranešėjas **Virgilio RANOCCHIARI**

Europos Parlamentas, 2010 m. lapkričio 10 d., ir Taryba, 2010 m. lapkričio 24 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2000/25/EB nuostatos dėl traktorių, pateiktų rinkai pagal lankstumo schemą

COM(2010) 607 galutinis – 2010/0301 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 1 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) yra įsitikinęs, kad būtina mažinti žemės ūkio ir miškų ūkio traktoriuose sumontuotų variklių išmetamų teršalų – anglies monoksido, azoto oksidų, angliavandenilių ir kietųjų dalelių – kiekį, kad būtų galima įgyvendinti ES tikslus oro kokybės srityje.

1.2 EESRK taip pat yra įsitikinęs, kad, visų pirma atsižvelgiant į finansų, ekonomikos ir užimtumo sektorius ištikusią pasaulinę krizę, reikėtų užtikrinti būtiną Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių sektoriaus lankstumą, kad būtų galima kurti naujus traktorius nesibaiminant pernelyg sunkios ekonominės naštos, kuri būtų nepakeliama dabartinėmis ekonomikos sąlygomis.

1.3 Todėl EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui padidinti lankstumo ribą nuo iš pradžių numatytų 20 proc. iki 50 proc. ir proporcingai padidinti konkrečiai MVĮ nustatytus kiekius.

1.4 EESRK laikosi nuomonės, kad lankstumo padidinimo poveikis aplinkai nepriklauso nuo schemos taikymo trukmės, ir rekomenduoja nustatyti galiojimo terminą tų etapų, kuriems jis dar nėra nustatytas. Todėl, Komiteto nuomone, būtina nustatyti, kad visų variklių kategorijų III B etapo ir vėlesnių etapų bendra trukmė bus treji metai arba lygi etapo trukmei, jeigu ji yra trumpesnė negu treji metai.

1.5 Komiteto nuomone, MVĮ yra ypač sudėtinga ir sunku įgyvendinti schemas ir laikytis perėjimo iš vieno etapo į kitą

terminų, kadangi žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių perkūrimui, naujų variklių montavimui reikalingos sąnaudos, visų pirma skiriamos moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai, taip pat atitikties vertinimui, savaime aišku, yra didesnės mažoms įmonėms nei didelėms pramonės grupėms.

1.6 Todėl EESRK pritaria pasiūlymui leisti padaryti išimtį MVĮ nustatytam ribotam variklių skaičiui.

1.7 Komitetas mano, kad labai svarbu skatinti bendras Europos Sąjungos ir tarptautines pastangas parengti aiškius ir visuotinai pripažįstamus techninius standartus siekiant suaktyvinti pasaulio prekybą šiame sektoriuje ir vis labiau suderinti ES galiojančias ir trečiojoje šalyse taikomas ar numatomas išmetamų teršalų ribas.

1.8 EESRK laikosi nuomonės, kad Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija yra puikus pastangų derinimo forumas, visų pirma todėl, kad 1998 m. derinimo klausimu pasirašytas pasaulinis susitarimas.

1.9 EESRK pabrėžia, kad būtina kontroliuoti žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių išmetamų teršalų kiekį faktinėmis naudojimo sąlygomis, o ne vien vadovaujantis teorija, todėl ragina Europos Komisiją kiek galima greičiau pateikti pasiūlymų dėl eksploatacinio tinkamumo (angl. *in-service conformity*) planų.

1.10 EESRK laikosi nuomonės, kad kontroliuojant variklių veikimą ir papildomą teršalų apdorojimą pagrindinį vaidmenį atlieka elektroninės sistemos, siekiant įgyvendinti aplinkosaugos srityje užsibrėžtus tikslus.

1.11 Todėl EESRK siūlo Europos Komisijai priimti priemonių, užkertančių kelią kontrolės programinės įrangos klastojimui ir reikalaujančių įvesti sistemas, ribojančias žemės ūkio traktorių naudojimą, jeigu vėlesnės priežiūros sistemos nėra tinkamai naudojamos.

2. Įžanga

2.1 Direktyva 2000/25/EB taikoma slėginio uždegimo varikliams, kurių galia didesnė nei 18 kW ir mažesnė nei 560 kW ir kurie turi būti montuojami žemės ūkio ar miškų ūkio traktoriuose. Šioje direktyvoje nustatytos variklių išmetamų teršalų – anglies monoksido, angliavandenilių, azoto oksidų ir kietųjų dalelių – ribos. Direktyvoje numatyti išmetamųjų dujų ir kietųjų dalelių ribojimo etapai, palaipsniui griežtinant reikalavimus, bei atitinkamos atitikties datos. Artimiausi jau nustatyti etapai vadinami III B (nuo 2011 m. sausio 1 d.) ir IV (nuo 2014 m. sausio 1 d.). IV etape nenumatyta jokių įpareigojimų 37–56 kW galios varikliams, tuo tarpu visiems didesnės galios varikliams po IV etapo dar nenumatytas joks kitas etapas. Jeigu bus laikoma, kad vieno etapo trukmė yra laikas nuo privalomo kriterijų įgyvendinimo dienos iki įpareigojimo atitikti kito etapo standartus pradžios, galima manyti, kad kai kurie etapai (susiję su tam tikromis variklių kategorijomis) yra neriboti.

2.2 Išmetalų normos žemės ūkio ar miškų ūkio traktoriams 2005 m. buvo iš dalies pakeistos: įvestos lankstumo schemos, leidusios priimti ir greitai įdiegti labai plačias išmetalų ribas, suderintas su JAV galiojančiomis normomis, taip pat bent jau iš dalies įvestos supaprastintos lankstumo schemos, analogiškos teisės aktams, skirtiems apriboti gamintojams nustatytą našlą žmogiškujų ir ekonominių išteklių požiūriu. Kinijoje, Indijoje ir Brazilijoje šiame sektoriuje taikomi teisės aktai, pavyzdžiui, nenumato šių schemų ir nustato ne tokius griežtus kalendorinius planus.

2.3 ES priimta schema leidžia žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių gamintojams tam tikrą laikotarpį iš savo variklių tiekėjų gauti ribotą skaičių variklių, atitinkančių ankstesnio etapo standartus. Variklių skaičius nustatomas užsakymo metu atsižvelgiant į du kriterijus:

— pastarųjų penkerių metų vidutinišką procentinę traktorių pardavimo dalį,

— MVĮ numatytą ribotą fiksuotą skaičių.

Taigi, pagal lankstumo schemą nustatytas variklių skaičius nepriklauso nuo šios schemos taikymo trukmės.

2.4 Be to, 2010 m. kovo 31 d. Komisijos direktyva 2010/26/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 97/68/EB dėl variklių, įrengiamų ne kelių mobiliosiose mašinos, išmetalų, leido supaprastinti administracinę paraiškų dėl lankstumo schemos pateikimo ir kontrolės procedūrą įgyvendinant tikslą supaprastinti teisės aktus.

2.5 Europos Komisijos pasiūlyme atsižvelgiama į gamintojams tenkančią ypatingą našlą III B etape, kurio metu pirmiausia reikalaujama, kad visi įdiegtų variklio išmetamų teršalų papildomo apdoravimo sistemas. Šios technologijos, kurios jau žinomos ir taikomos sunkiasvorių krovininių transporto priemonių sektoriuje, turi būti visiškai perkurtos siekiant atsižvelgti į labai sunkias žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių eksploataavimo sąlygas. Tada būtina iš esmės perprojektuoti pačius traktorius, kad būtų galima juose įdiegti papildomo teršalų apdoravimo sistemas.

2.6 Be to, nuo 2009 m. Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių gamybos pramonė patiria skaudžias pasaulio ekonomikos ir finansų krizės pasekmes. Nepaisant ankstyvų statistinių atsigavimo ženklų, ši krizė vis dar daro didelį poveikį socialiniu lygmeniu, ypač užimtumo srityje.

2.7 Pasiūlymas, kuriuo siekiama padidinti lankstumą, apsiriboja III B etapu, kuris sutampa su sunkiausiu pasaulinės krizės laikotarpiu.

2.8 Komisijos pasiūlyme nustatytas bendras galutinis terminas III B etapo lankstumo schemoms, nepaisant laipsniško keletų etapų nustatymo principo, priklausomai nuo variklių kategorijos.

2.9 Nors būtų tikslinga apibrėžti neterminuotų tam tikrų kategorijų variklių lankstumo priemonių galiojimo terminus (žr. 2.1 punktą), neatrodo protinga nustatyti skirtingą trukmę, kuri svyruoja nuo trejų iki tik vienerių metų, kitoms variklių kategorijoms. Toks sprendimas paprastai pateisinamas poveikio aplinkai mažinimu. Iš tiesų, bendras variklių, kuriuos leidžiama sumontuoti pagal lankstumo schemą, skaičius nustatomas tokios schemos taikymo pradžioje remiantis traktorių gamintojo keletą metų prieš jam pateikiant prašymą parduotų traktorių apyvartos vidurkiu (procentine dalimi) arba apibrėžiant fiksuotą skaičių, kuris nekinta visą schemos taikymo laikotarpį. Apibrėžti šį skaičių paprastai paprašo pats gamintojas, todėl galima įvertinti šios priemonės daromą poveikį aplinkai. Taigi, lankstumo schemos trukmė neturi jokio poveikio aplinkai, nes pagal ją leidžiamų sumontuoti variklių skaičius nustatomas iš anksto.

2.10 Kad būtų išvengta nepateisinamų skirtumų tarp variklių kategorijų, reikia suvienodinti visoms variklių kategorijoms taikomų lankstumo schemų trukmę ir, iš dalies pakeitus Komisijos pasiūlymą, taikyti tokį principą visiems etapams, kurių terminas dar nėra nustatytas, pavyzdžiui, IV etapui.

2.11 Siekiant apsaugoti tiek pramonę, tiek aplinką, reikėtų imtis šių veiksmų:

- išlaikyti Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių pramonės konkurencingumą ir padėti jai įveikti trumpalaikius dėl ekonomikos krizės kylančius sunkumus,
- III B etapo metu sudaryti galimybes šiai pramonei toliau finansuoti mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą kuriant visų tipų produktus, ypač nišinius produktus,
- apriboti eksploatuojamų transporto priemonių išmetamus teršalus, šiuo tikslu sudaryti sąlygas pasenusių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių pakeitimui mažai poveikio aplinkai darančiais traktoriais, kurie būtų saugesni jų operatoriams. Teršalų išmetimo įtaisų modifikavimas yra mažai veiksmingas kenksmingų teršalų sumažinimo požiūriu ir visiškai nepadidina saugumo.

3. Pasiūlymas iš dalies keisti direktyvą

3.1 Pasiūlyme numatyti tokie Direktyvos 2000/25/EB pakeitimai:

3.2 III B etapo laikotarpiu leidžiama padidinti kiekvienos variklio galios kategorijos variklių, kurie bus sumontuoti pagal lankstumo schemą rinkai tiekiamuose žemės ūkio ir miškų ūkio traktoriuose, skaičių. Lankstumo schemeje numatyta variklių, tiekiamų rinkai pagal lankstumo schemą, procentinę dalį didinti nuo 20 iki 50 proc. traktorių gamintojų metinės apyvartos arba siūloma kita galima alternatyva – variklių, kurie gali būti tiekiami rinkai pagal lankstumo schemą, skaičiaus pakeitimas.

Šios priemonės bus taikomos iki 2013 m. gruodžio 31 d.

3.3 Taigi pasiūlytą alternatyvą būtų sustiprinta esama lankstumo schema. Toks sprendimas laikomas geriausia alternatyva, kadangi jis sudaro galimybę užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp poveikio aplinkai ir ekonominės naudos, kurios pasiekta mažinant atitikties sąnaudas, reikalingas rinkai prisitaikyti prie naujų išmetalų kiekio ribų. Reikėtų priminti, kad lankstumo padidinimo galimybė jau buvo svarstyta pirmiau minėtos direktyvos 2000/25/EB 4 straipsnio 8 punkte.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui užtikrinti daugiau lankstumo įvairiuose etapuose, kurių metu nustatomos leistinos teršalų – anglies monoksido, azoto oksidų, angliavandenilių ir kietųjų dalelių – ribinės vertės varikliams, kurie bus montuojami žemės ūkio ir miškų ūkio traktoriuose.

4.2 EESRK pritaria Komisijai, kad pasaulio ekonomikos ir finansų krizės sąlygomis svarbu ne tik išlaikyti Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių gamybos pramonės konkurencingumo lygį ir užimtumą šiame sektoriuje, bet ir užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos ir Europos piliečių gerovės lygį.

4.3 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui, kuriuo siekiama lankstumo schemas procentinę dalį padidinti iki 50 proc. tuose sektoriuose, kuriuose jau taikomos lankstumo priemonės, numatytos 2000 m. direktyvoje dėl variklių, skirtų žemės ūkio ar miškų ūkio traktoriams, išmetamų dujinių teršalų ir velesniuose jos pakeitimuose, tik III B etape.

4.4 Kalbant apskritai, Komitetas mano, kad labai svarbu sutelkti bendras Europos Sąjungos ir tarptautines pastangas, kad būtų parengti aiškūs ir visuotinai pripažįstami techniniai standartai siekiant skatinti pasaulio prekybą ir kuo labiau suderinti ES ir trečiojoje šalyse galiojančias išmetamų teršalų ribas. Ženevoje įsteigta Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija yra puikus forumas siekti šio tikslo.

4.5 MVĮ sektorius vertas ypatingo dėmesio, kadangi, EESRK nuomone, lanksčios prisitaikymo priemonės, įgyvendinimo terminai ir numatyti perėjimo iš vieno etapo į kitus laikotarpiai šioms įmonėms per brangiai kainuoja, nes jos skiria daug sąnaudų įrangos ir variklių atitiktčiai užtikrinti, ir šias išlaidas, savaime suprantama, sunkiau pakelti mažesnėms įmonėms nei didelėms pramoninėms grupėms. Todėl būtina MVĮ palikti galimybę nustatyti fiskuotą variklių, kuriems reikalavimai netaikomi, skaičių.

4.6 EESRK nuomone, jeigu norima pasiekti nustatytus tikslus, būtina ne tik nustatyti griežtas ribines vertes, bet taip pat ir apibrėžti bandymų tvarką, pagal kurią išmetami teršalai būtų kontroliuojami realiomis eksploatavimo sąlygomis naudojantis variklių išmetamų teršalų stebėjimo programomis, kurias įdiegė variklių gamintojai arba stebėsenos institucijos pagal eksploatuojamos transporto priemonės atitikties patikros sistemą.

4.7 EESRK supranta, kad siekiant platesnių išmetamų teršalų mažinimo tikslų, būtina įdiegti papildomo teršalų apdorojimo priemones, todėl mano, jog svarbu užtikrinti, kad šių sistemų nebūtų galima suklastoti ir kad operatoriai atlikdami techninę jų priežiūrą užtikrintų, kad jos bus veiksmingos visą numatytą traktorių gyvavimo ciklo trukmę. Priešingu atveju varikliai išmes didesnę teršalų kiekį nei praėjusiais etapais leisti naudoti varikliai. Šiuo metu direktyvoje numatytos būtiniausios techninės priežiūros taisyklės, tačiau neapibrėžta, kaip ketinama

užkirsti kelią sistemų, ypač eksploatavimo programinės įrangos, klastojimui. EESRK rekomenduoja Komisijai nedelsiant priimti reikalavimus, draudžiančius eksploatuoti žemės ūkio ir miškų ūkio traktorius, jeigu tinkamai nevykdoma jų papildomo teršalų apdorojimo priemonių techninė priežiūra ir jeigu tretieji asmenys, neturintys aiškaus gamintojo įgaliojimo, turi prieigą prie programinės įrangos, kuria kontroliuojamas tinkamas transporto priemonės veikimas ir išmetami teršalai.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON
